

Tradiții de valorificare a moștenirii culturale scrise la Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Oricare proces de dezvoltare are loc, de obicei, în formă ciclică. Revenirea la origini reprezintă deseori o prioritate pentru analiza fenomenului în sine. Protejarea și valorificarea patrimoniului național scris este un proces național care amplifică valoarea trecutului nostru istoric și îl transmite generațiilor viitoare. Este foarte importantă conservarea și ocrotirea patrimoniului în forma sa originală, fără urme de falsitate, deoarece, în acest fel este creat și întreținut sentimentul de continuitate, care este o parte esențială a identității naționale.

Bibliotecarii sunt direct implicați în procesul de conservare a documentelor depozitate. Dacă în timpurile medievale călugării transcriau documente de mână pentru a le proteja de factorii externi și de a le oferi bilet spre generațiile viitoare, actualmente s-a recurs la proiecte masive de digitalizare, fotocopiere sau planificare și filmare a mii de colecții rare de documente. Odată cu apariția procesului de digitizare, accesul la documentele vechi și la alte materiale istorice devine public, astfel sunt deschise oportunități educaționale în același timp.

Explozia de cunoștințe determinată de accelerarea progresului științific și tehnologic adaugă o nouă dimensiune la educația și dezvoltarea capacităților cetățeanului.

Rolul bibliotecilor naționale în societate este de a capitaliza și conserva moștenirea intelectuală națională prin organizarea, prelucrarea, accesul și disponibilizarea, prezervarea patrimoniului documentar național în orice media. Bibliotecarii, indiferent de nivelul lor în ierarhia profesională, trebuie să posede cunoștințe conceptuale, aptitudini și atitudini relevante pentru a îndeplini acest rol într-un mod exhaustiv și a demonstra performanță.

Principiile promovate în cadrul instituției: principiul libertății de informare și

Victoria VASILICA

Abstract:

Librarians are directly involved in process of conservation of deposited documents. With the appearance of digitization, the access to old documents and other historical materials become public, that consequently opens up the educational opportunities. Role of the National Library in society consists in accumulation and conservation of the national intellectual heritage through organization, processing, access and availability, preservation of the national documentary heritage in any form. National Library has a mission to valorize scientifically their patrimonial collections. The annual portfolio of the National Library of the Republic of Moldova includes approx. 30 titles of publications, some of them became a visiting card of the library: National Bibliography of Moldova (series: Official publications, Dissertations, Moldavistica), National Calendar, Biblioteconomy of Moldova: Regulation settings, The image of the Republic of Moldova abroad, bulletin Culture in Moldova, Chronicle of politico-administrative, social-economic and cultural life of Moldova, collections of documents and materials Bessarabians in the world, etc.

al accesului universal la informație; preservarea moștenirii intelectuale naționale; respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; partajarea resurselor informaționale și documentare; promovarea rolului bibliotecilor și bibliotecarilor în societate; promovarea legislației specifice; promovarea cooperării profesionale la nivel național și internațional etc.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) nu este o excepție în ceea ce privește propunerea și îndeplinirea acestor directive.

Este principala instituție biblioteconomică în stat care păstrează cu succes tradițiile și implementează inovațiile, este locul în care tezaurul moștenirii culturale scrise și imprimate a Republicii Moldova este conservat, valorificat și salvagardat. Biblioteca Națională este unul dintre obiectivele de valoare deosebită ale „patrimoniului național și prezintă tezaurul moștenirii culturale scrise și imprimate a Republicii Moldova”¹. Ca „așezământ științific - metodologic”², Biblioteca Națională are misiunea să valorifice științific colecțiile patrimoniale de care dispune. Verbul „a valorifica”, conform www.dexonline.ro are sens de a scoate în evidență valoarea unui lucru. Expozițiile, bibliografiile, simpozioanele, festivalurile etc. sunt metode eficiente de fructificare a patrimoniului scris. De ce colecția patrimonială a unei biblioteci ar trebui valorificată prin bibliografii, de exemplu? Pentru că în condițiile agresive ale unei lumi moderne cresc pericolele la care sunt expuse documentele conservate în condiții speciale. Bibliotecile folosesc o mare parte din activitatea lor pentru a asigura punerea la dispoziție a unei documentații curente, a cărei valoare de folosire este anticipată la selecție, documentația fiind destinată contactului direct, dar amenințată de o eventuală indiferență. În același timp, ele trebuie să conserve și să transmită patrimoniul scris, înțeles astfel într-o optică arheologică și muzeografică și să găsească mijloacele

adevrate pentru a îndeplini aceste două misiuni. Astfel, produsele informaționale editate în bibliotecă în scopul promovării și valorificării edițiilor de patrimoniu sunt absolut necesare procesului de conservare ale acestora.

Portofoliul anual de produse informaționale al BNRM include cca 30 de titluri de publicații, unele din ele devenind o carte de vizită a bibliotecii: *Bibliografia Națională a Moldovei* (seriile: Publicații oficiale, Teze de doctorat, Moldavistica), *Calendar Național*, *Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare*, *Imaginea Republicii Moldova în străinătate*, *buletinul Cultura în Moldova*, *Cronica vieții politico-administrative, social-economice și culturale a Moldovei*, colecția de materiale și documente *Basarabeni în lume* ș.a. În cadrul Proiectului editorial-poligrafic „Moldavica”, BNRM elaborează și editează următoarele colecții de publicații: *Clasicii noștri*, *Plasticienii Moldovei*, *Compozitorii Moldovei*, *Clio & Byblon* ș.a. Începând cu anul 2005, produsele editoriale ale BNRM pot fi accesate pe site-ul instituției.

Dacă să aruncăm o privire retrospectivă asupra evoluției metodelor de promovare a patrimoniului scris la Biblioteca Națională, atunci putem enunța cu certitudine ideea creării unor tradiții.

Aspectul tradiționalist nu se referă, însă, la instrumentele folosite pentru valorificarea în sine, dar la niște tradiții care au fost optimizate doar.

Biblioteca editează numeroase publicații metodice (îndrumare, consultații, materiale metodico - bibliografice, recomandări metodice pentru biblioteci), bibliografii de recomandare pentru diferite categorii de cititori. Această activitate ia proporții odată cu crearea în 1964 a bazei poligrafice proprii. Astfel, în 1970 este creat un grup de redactori responsabili de activitatea editorială, care funcționau în vederea îmbunătățirii calității lucrărilor elaborate de serviciile Bibliotecii. Abia în 1989 acest grup de redactori, împreună cu imprimăria, formează

¹ Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (aprobat de către Ministerul Culturii la 24.03.2003). În: Cadru de reglementare, vol. IV (2000-2005) . - P. 97-100.

² Ibidem.

un serviciu autonom cu statut și funcții editoriale. În baza acestuia din urmă, în 1991 a fost înființat serviciul Editura al BNRM, care, în decursul ultimilor ani, fiind dotată cu echipament și tehnologii avansate, devine un factor important în activitatea de informare și documentare a cititorului. În anii '90, odată cu restructurarea Bibliotecii Naționale, s-a schimbat în mod esențial și conținutul activității editoriale.

La capitolul dezvoltarea în biblioteconomie, BNRM pune accentul pe oferirea unor instrumente noi de lucru pentru bibliotecile din teritoriu, asistența metodologică de specialitate a bibliotecilor, asigurarea consultativă și documentară a procesului de reorientare a activității bibliotecilor publice în vederea implementării serviciilor specifice conceptului Biblioteca 2.0. În domeniul valorificării și promovării experienței avansate, un rol deosebit îi revine comunicării profesionale prin pagina Web a BNRM, lansarea unor bloguri, organizarea ședințelor în cadrul Clubului biblioteconomiștilor. BNRM elaborează o serie de publicații de informare profesională în ajutorul specialiștilor din domeniu: *Magazin bibliologic*, *Gazeta bibliotecarului*, *Buletin bibliologic* și altele, acestea fiind accesibile atât în format tradițional, cât și electronic. BNRM asigură, de asemenea, funcționarea Centrului de Informare și Documentare în Bibliologie, care oferă bibliotecarilor, studenților etc. acces la publicații, valorificând astfel publicațiile din domeniul biblioteconomiei și științei informării.

BNRM desfășoară multiple activități orientate și spre consolidarea Sistemului Național de Biblioteci. Exercițând funcția de Centru Național de Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Bibliologie, BNRM face studii și cercetări ce țin de istoria scrisului, cărții și tiparului în Moldova, istoria bibliotecilor, de sociologia cărții și a lecturii, analizează gradul de satisfacere a cerințelor informaționale și de documentare al utilizatorilor bibliotecii, efectuează topul celor mai citite cărți ale anului,

participă la organizarea concursurilor republicane.

Pe lângă toate bibliografiile, buletinele și alte produse editoriale ce vin să promoveze intens colecția patrimonială a Bibliotecii Naționale, simpoziunile științifice înobilează această activitate: simpozionul anual *Anul bibliologic* (o trecere în revistă a realizărilor științei și practicii bibliologice din anul precedent, propulsează idei și puncte de orientare pentru anul viitor) și simpozionul *Valori bibliofile* (cuprinde sesiuni de comunicări, întemeiate pe cele mai recente studii, cercetări și investigații asupra valorilor bibliofile, monumentelor literare, istoriei cărții și literaturii, expoziții, lansări de carte, recitaluri), conferințe științifice, mese rotunde.

Simpozionul „Valori bibliofile” își are începuturile în 1992, când la BNRM a început o reformă principială cu scopul de a o alinia la orientările și metodologiile bibliotecilor naționale europene și în același timp, de a susține activ și precoce procesul de renaștere națională a Moldovei. În același an este înființată, sub egida Bibliotecii Naționale, Societatea Bibliofililor din Moldova, iar prin efortul comun al acestei societăți și al Bibliotecii a avut loc prima ediție a simpozionului „Valori bibliofile”.

Printre produsele editoriale cu caracter tradițional de promovare a patrimoniului este și catalogul general *Cartea Moldovei*, care reflectă viața literară și alte domenii ale activității umane din perioada modernă, în spațiul numit „Moldova istorică”³. În anul 2012 apare al treilea volum al acestei lucrări de valoare istorică și bibliofilă incontestabilă, care pune în valoare și păstrează pentru următoarele generații monumentele documentare ale istoriei, culturii și civilizației atât naționale, cât și universale.

Elementul know-how la această lucrare, ultima apărută, este că alături de înregistrările bibliografice au fost introduse și particularitățile exemplarelor descrise: starea de conservare, legătura, note privind lipsa unor pagini sau capitole, însemnări manuscrise, ex-librisuri, mențiuni de donație.

³ *Cartea Moldovei*: (Sec. XVII – începutul sec. XX) : Catalog general / Elena Sănduță, Tatiana Plăcintă, Valentina Farmagiu [et. al.]. – Ch. : BNRM, 2012. – 532 p.

Activitatea curentă, proiectele și programele derulate la nivelul instituției sunt interdependente și subordonate obiectivului de îndeplinire a misiunii specifice a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova:

capitalizarea și conservarea moștenirii intelectuale naționale prin organizarea, prelucrarea, valorificarea și disponibilizarea, prezervarea, patrimoniului documentar național în orice media.

Bibliografie:

1. Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (aprobat de către Ministerul Culturii la 24.03.2003). În: Cadru de reglementare, vol. IV (2000-2005) . – P. 97-100.
2. *Cartea Moldovei*: (Sec. XVII – începutul sec. XX): Catalog general / Elena Sănduță, Tatiana Plăcintă, Valentina Farmagiu [et. al.]. – Ch. : BNRM, 2012. – 532 p.
3. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în anul 1993 (scurte bilanțuri). – 32 p.
4. Dicționare ale limbii române [online][citat pe 2 iunie 2015]. – Disponibil pe: <https://dexonline.ro/definitie/a%20valorifica>